

והחסידות האמתית הנרצה והנחמד רחוק מציור שכלנו, כי זה דבר פשוט — "מלתא דלא רמיא עלה דאיניש, לאו אדעתה" (עיין שבועות מא, ב). ואף על פי שפבר קבועים בלב כל האדם הישר התחלותיו ויסודותיו, אם לא יעסק בהם — יראה פרטיו ולא זכירם, יעבר עליהם ולא ירגיש בהם. ראה, אין דברי החסידות ועניני היראה והאהבה וטהרת הלב דברים מטבעים באדם, עד שלא יצטרכו אמצעים לקנותם, אלא ימצאו אותם בני האדם בעצמם כמו שימצאו כל תנועותיהם הטבעיות, כשנה והיקיצה, הרעב והשבע וכל שאר התנועות החקוקות בטבענו, אלא ודאי שצריכים הם לאמצעים ולתחבולות לקנות אותם ולא יבצרו גם כן מפסידים להם שירחיקום מן האדם ולא יחסרו דרכים להרחיק מפסידיהם:

אם כן אפוא, איך לא יצטרף להוציא זמן על העיון הזה לדעת אמתת הדברים ולדעת הדרך לקנותם ולקיימם? מאין תבוא החכמה הזאת בלב האדם אם לא יבקשנה? וכיון שפבר התאמת אצל כל חכם צריך תמימות העבודה וחובת טהרה ונקיונה, שזולת אלה אינה נרצית ודאי כלל, אלא נמאסת ומתעבת, "כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות הוא מבין" (עיין דברי הימים א כח, ט), מה נענה ביום תוכחה אם התרשלנו מן העיון הזה, והנחנו דבר שהוא כל כך מטל עלינו, שהוא עקר מה ה' אלקינו שואל מעמנו. היתכן שייגע ויעמל שכלנו בחקירות אשר לא נתחייבנו בהם, בפולגים אשר לא יצא לנו שום פרי מהם, ודינים אשר אינם שייכים לנו, ומה שחייבים אנו לבוראנו חובה רבה, נעזבהו להרגל ונניחיהו למצות אנשים מלמדה? אם לא נסתכלנו ולא עיננו מה היא היראה האמתית, ומה ענפיה, איך נקנה אותה, ואיך נמלט מן ההבל העולמי המשפח אותה מלבנו? הלא תשכח ותלך אף על פי שידענו חובתה! האהבה כמו כן, אם לא נשתדל לקבע אותה בלבבנו בכלל כל האמצעים המגיעים אותנו לזה — איך נמצאה בנו? מאין יבוא הדבקות וההתלהטות בנפשותינו עמו יתברך ועם תורתו, אם לא נשעה אל גדלתו ואל רוממותו אשר יוליד בלבנו הדבקות הזה? איך תטהר מחשבתנו אם לא נשתדל לנקותה מן המומין שמטיל בה הטבע הגופני? והמדות כלם הצריכות כמו כן תקון והישרה, מי יישרם ומי יתקנם, אם לא נשים לב עליהם ולא נדקדק בדבר דקדוק גדול? הלא אם עיננו על הדבר עיון אמתית, היינו מוצאים אותו על אמתו ומיטיבים לעצמנו ומלמדים אותו לאחרים ומיטיבים להם גם כן! הוא מה שאמר שלמה (משלי ב, ד-ה), "אם תבקשנה ככסף וכמטמנים תחפשנה, אז תבין יראת ה'". אינו אומר, אז תבין פילוסופיאה, אז תבין תכונה, אז תבין רפואה, אז תבין דינים, אז תבין הלכות, אלא, "אז תבין יראת ה'". הרי לך, שלהבין היראה צריך לבקש אותה ככסף ולחפש אותה כמטמנים. הדי אפוא במה שמלמד לנו מאבותינו ובמה שמפרסם אצל כל בן דת דרך כלל? או, הנמצא זמן לכל שאר חלקי העיון ולעיון הזה לא יהיה זמן? למה לא יקבע אדם לעצמו עתים לפחות להסתכלות הזה, אם מכרח הוא בשאריות זמנו לפנות אל עיונים או אל עסקים אחרים?

מלתא דלא רמיא עלה דאיניש לאו אדעתיה – דבר שאינו מוטל על האדם (לעסוק בו) אין דעתו עליו (לזכור אותו). ולא יבצרו – לא ימנעו (אלא ימצאו). התאמת – מבורר כאמת. תמימות – שלמות. שזולת אלה – שמבלעדי שלמות וטהרת העבודה. נשעה – נפנה, נשים ליבנו.

למדת יומי

מאמר

בשיתוף:

הר"ת הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
הלצר לז"ל התיארה

www.yeshiva.org.il

www.meirtv.co.il

ביאורים

התמונה המעוותת שיש לרבים אודות עבודת ה' היא שהביאה את הריחוק ממנה. המחבר מלמד אותנו שעבודת ה' איננה מטלה חיצונית, כבדה ומעיקה. אין עניין להתיש את עצמנו במעשים רבים וקשים בכמות אלא יש להתמקד באיכות ובכוונה. בכל אחד ואחת מאיתנו קיימת הכנה מוסרית לעבודה הזאת; מידות כמו: הכרת הטוב, הרצון להיטיב, אהבת אמת ועוד נטועות בנו. אלא שהן דורשות לימוד ופיתוח. ללא העמל בפיתוח אין סיכוי שנצליח להצמיח בתוכנו את התכונות הללו.

החסידות – השאיפה לעבודת ה' בשלמותה, היא משימה השייכת לכולנו. אלא שמשימה זאת לא יכולה להתבצע ללא לימוד ועיון קבועים. ואם אלה אכן פני הדברים, כיצד נסביר את העובדה שאנו משקיעים בפרטי לימוד אחרים זמן רב בעוד המשימה החשובה ביותר נותרת מוזנחת?

התשובה היא שמושגי העבודה עצמם נמצאים בנו בצורה גולמית, מה שיוצר תחושה שאנחנו כבר מבינים אותם. אך זה לא נכון, כי ההבנה שלנו היא בצורה שטחית. לכן עלינו ללמוד ולהעמיק. הלימוד והעיון עוזרים לנו להעמיד את מושגי העבודה על דיוקם, וממילא – ליישם אותם בחיינו כראוי. הטעויות ביישום נובעות מחוסר דיוק וחוסר הבנה אמיתית של המושגים.

השינוי מתחיל בראש, ביחס לעבודת ה'. עבודת ה' היא ציר חיינו. היא המרכז סביבו כל יתר הפרטים נעים. היא זאת שתקבע את העמדה שלנו כלפי כל תחום אחר בחיינו. אלא שכדי לתת לה את המקום הראוי יש צורך במאמץ. בעמל. ממש כמו שכדי למצוא אוצר יש צורך בחפירה אל עומק האדמה, כך גם כאן. אלא שכאן זוהי חפירה על עומק הנפש. אל ההבנה מהי חובתנו ומה הבנה זאת תובעת מאיתנו.

הרחבות

1. האם האדם הוא טוב?

רָאָה, אִין דְּבָרֵי הַחֲסִידוֹת וְעִנְיֵי הַיְרָאָה וְהָאֵהָבָה וְטְהַרְתְּ הַלֵּב דְּבָרִים מְטַבְעִים בְּאָדָם. יש מהפילוסופים והפסיכולוגים שטוענים כי האדם רע מטבעו ועליו להתאמץ הרבה על מנת להגיע לתיקון המידות המקולקלות. הדבר סותר את הנחת היסוד הבסיסית לפיה "האלוקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז כט) ושהמוסר הטבעי מוטבע בעומק הנפש מראשית בריאתו (מוסר אביך פרק א, פיסקה א, אורות התשובה פרק ו, פיסקה ב', אורות הקודש כרך ג, מוסר הקודש).

בהבנה ראשונית בדברי הרמח"ל אפשר להבין שהוא מסכים עם אותם פילוסופים ופסיכולוגים, וסובר שהמידות וקרבת אלוקים אינם דבר טבעי לאדם. אך אין זה כך. כשנקדק במילותיו נראה שכוונתו לומר שללא עבודת האדם, התבוננותו והתאמצותו, לא יוכל להגיע בפועל לתיקון זה בגלל כל הגורמים החומריים שעוטפים את האדם מתחילת בריאתו, אך מאחורי העטיפות האדם הוא ישר.

שאלות לדיון

איזה מעשים שאתה עושה בחייך טבעיים לך ואיזה לא? במה קל לך להשתפר ובמה לא?

מהי עבודת ד' טהורה ונקיה? מהם הסייגים העלולים להתלוות לעבודת ה'?

למזלך יומי
מאמרים